

П'ять років тому, після страхотливих лісових пожеж літа 1992-го, в зоні відчуження, коли від їхнього отруйно-радіоактивного диму чхала вся Європа, було створено нове підприємство – об'єднання "Чорнобильліс". Тоді вогонь знищив майже 17 тисяч гектарів лісу – значною мірою і через брак належної системи охорони лісів від пожеж, проти-пожежних розривів та інших запобіжних заходів. Створення "Чорнобильлісу" було продиктоване суворою необхідністю – так у грудні 1992-го у лісів Чорнобильщини на решті з'явився один господар. Очолити підприємство "Чорнобильліс" Володимир Іванович Берчій – колишній, ще "доаварійний", директор місцевого лісгоспзагу. Нині 649 працівників 12 відділень-лісництв об'єднання "Чорнобильліс" догляда-

ють 204 тисячі гектарів лісових і переложних угідь Чорнобильщини, що становить 80 відсотків усієї території зони відчуження, – скоро, за рахунок Поліського району, вони зростуть ще майже на сотню тисяч гектарів. Отже, роботи й турботи додасться ще на третину, а кількість працівників швидко зменшиться. Принаймні наміри ледь не вдвічі скоротити кількість працюючих у зоні відчуження не обійдуть стороною "Чорнобильліс". І це при тому, що вже тепер на кожного працівника "Чорнобильлісу" навантаження в кілька разів більші, аніж передбачено нормативами й чинним трудовим законодавством. Так, на одного лісника в "Чорнобильлісі" припадає півтори тисячі гектарів, тоді як в інших лісових господарствах України, за межами зони відчуження, – 300 гектарів на одного лісника.

Саме стільки передбачено нормами. В "Чорнобильлісі" є лише три мисливствознавці, в той час коли належить мати одного на 10 тисяч гектарів, отже, 20 на 204 тисяч гектарів. І подібні порівняння та приклади можна продовжувати наводити довго.

Та тут не скорочувати, а мінімум втричі збільшувати штат потрібно! На таку площу й обсяг робіт, згідно з чинними нормативами, потрібно щонайменше 2000 чоловік. А в "Чорнобильлісі" люди працюють в екстремальних умовах, в зоні відчуження, отже радіаційного забруднення, при середньомісячній зарплаті 350 гривень. І це притому, що заліснення території є найефективнішим засобом боротьби з радіонуклідами, ліс – це найнадійніший захисний бар'єр на шляху радіації.

Нині основними напрямками діяльності "Чорнобильлісу" є заліснення території і вирощування молодих насаджень, впорядкування наявних лісових масивів і догляд за ними, боротьба з браконьєрством і пожежами. Лише цього року лісники загасили в зоні відчуження 85 пожеж у початкових стадіях. Володимир Берчій вважає, що найдоцільніше було б засадити всю зону відчуження лісом – як з міркувань рекультивациі і дезактивації земель, так і з суто економічних. Через 30–40 років ці ліси могли б давати до мільйона кубометрів деревини щороку, не кажучи вже про їхнє екологічне значення. Тепер у зоні відчуження майже 100 тисяч гектарів перелогів – найбільш пожежо-небезпечних місцин. "Чорнобильліс" міг би заліснити гіршу частину з них, мало придатну для землеробства і сільського господарства за десяток років і тим самим різко зменшити

небезпеку пожеж. Для цього в "Чорнобильлісі" є вже власні розробки, зокрема ручні високопродуктивні сівалки.

Кращу ж частину перелогів з якісними ґрунтами, на думку Володимира Берчія, вже цілком можна використовувати для вирощування ріпаку, топінамбуру, вівса, льону, картоплі, інших технічних культур, насінництва. Дуже перспективною галуззю в зоні відчуження могло б стати конярство – адже ж нині Україна потребує п'ять мільйонів голів коней, то ж їхнє розведення тут може бути цілком рентабельним. "Чорнобильліс" готовий взятися за це.

Та для таких дій потрібні державні рішення на найвищому рівні – зокрема, й про заліснення перелогів, і про можливість господарсько-виробничої діяльності. Адже досі тут заборонено будь-яке товарне виробництво – що ж, можливо відразу після Чорнобильської катастрофи всі ці заборони були й виправдані, та через 11 років після неї багато що змінилося на краще, то ж і закон не може бути догмою, його слід змінювати, відповідно до реальних обставин і вимог часу. На думку фахівців, нині більша частина зони відчуження цілком придатна для господарської діяльності й постійного проживання населення, вона практично "чиста" – рівень радіації в самому Чорнобилі, наприклад, як правило, не перевищує київський.

Отже, можливо, доцільно вже й переглянути статус зони відчуження взагалі, змінити його концепцію, зменшивши її з тридцятикілометрової до десятикілометрової. Генеральний директор підприємства "Чорнобильліс" Володимир Берчій вважає, що за сприятливого законодавства і реалістичного підходу, при знятті податкового пресу, його підприємство через кілька років могло б стати рентабельним або ж принаймні повертало б значну частину бюджетних коштів, витрачених на зону відчуження. Варто було б підтримати його ініціативу іншим підприємствам зони відчуження, над якими навис дамоклів меч скорочення працівників, і розробити програми своєї народногосподарської виробничої діяльності, щоб хоча б частково себе утримувати.

Це дало б змогу створити додаткові робочі місця на Чорнобильщині, а отже, уникнути скорочення. У Ладжицьких ставках, наприклад, можна вирощувати товарну рибу. Потрібно шукати нетрадиційні рішення, виявляти приховані резерви, а вони, безперечно, є. Кількасот робочих місць у зоні відчуження можна зберегти, передавши функції міліціонерів, котрі охороняють периметр зони, загороженої колючим дротом, тим же озброєним лісником з "Чорнобильлісу", котрі все одно роблять обходи своїх ділянок, здійснюючи їх охорону. Зараз цим зай-

мається цілий окремий спецбатальйон міліції – один з трьох, розміщених у зоні відчуження. Якщо порохувати, то нині на десяток працюючих у зоні відчуження припадає один міліціонер – чи не забагато? Тим більше, що міліції й так не вистачає в містах для боротьби із злочинцями.

В зоні відчуження ж, Богу дякувати, злочинність мінімальна, і там достатньо було б залишити кілька десятків міліціонерів за штатом звичайного райвідділу, котрі разом з ліквідаторами, що там працюють, згадавши добрий досвід ДНД, забезпечили б там належний порядок і спокій.

У будь-якому разі слід мінімалізувати негативні наслідки можливого скорочення працюючих у зоні відчуження, якщо його ніяк не вдається уникнути. Причина зрозуміла: в державі просто немає коштів на утримання "зони" та її персоналу. Та, повторюю, де скорочення недопустиме навіть з чисто виробничих міркувань – для того, щоб повернути Чорнобильщину до повноцінного життя, там має працювати вдвічі більше, аніж нині. Мають бути створені нові, додаткові робочі місця. Зону відчуження можна й треба перетворити у "вільну економічну зону", з пільговим безмитним статусом, скасувати тут всі податки, які зараз з'їдають практично половину коштів усієї чорнобильської програми. І роботи тут вистачить усім.

Інша річ – чим будуть займатися ті працівники, а вони повинні займатися конкретними практичними ділами з реальними результатами. Скорочення ж кількох тисяч осіб, переважно ліквідаторів другої категорії, тобто тих, хто, можна сказати, десяток років тому рятував світ від ядерної катастрофи, ризикуючи власним життям, – недопустиме. Воно небезпечно соціальними вибухами і аморальне за своєю суттю. Бо це означає викинути практично на вулицю, лишити напризволяще людей, які віддали найкращі роки свого життя і здоров'я боротьбі з наслідками атомної катастрофи, відгукнувшись на заклик держави. Адже коли в країні масове безробіття, хто візьме на роботу ліквідаторів передпенсійного віку з їхніми пільгами і болячками? Кому вони потрібні нині в теперішньому цинічному світі? В будь-якому разі не державі та її керівникам, політикам, котрі, цинічно використавши їх у своїх інтересах, нині готові списати їх як непотрібний баласт і забути, залишивши сам-на-сам зі своїми бідами, хворобами і смертю.

Це ж стосується і працівників ЧАЕС, жителів Славутича, звільнених у зв'язку з фактичним закриттям електростанції. ЧАЕС повинна працювати, більше того – її треба розширити, на ній варто було б встановити ще кілька атомних енергоблоків, нових, надійніших і досконаліших. Адже ж атомній енергетиці в Ук-

раїні, на жаль, поки що альтернативи немає. У нашій державі є всі необхідні компоненти для їх подальшого необмеженого розвитку. То ж не варто вводити в оману громадську думку й лобювати варіант з побудовою біля Славутича газової електростанції, розрахованої для роботи на російському газі. Україна й так аж занадто залежна від Росії, щоб посилювати цю залежність ще й у такій спосіб. Зрозуміло, кому це вигідно. Немає безвихідних ситуацій – буває небажання шукати ці виходи.

А тим часом Чорнобиль, зона відчуження, переходять на безвахтовий метод роботи, і в зв'язку з цим ухвалено рішення закрити й ліквідувати селище Зелений Мис. Причина усе та ж – в державі немає коштів для його утримання. Я недавно був у Зеленому Мисі – прекрасне сучасне містечко, оточене лісами, при впадінні Тетерева в Дніпро. Година їзди Київським морем до Вишгорода на судні з підводними крилами, автобусне сполучення з Києвом. І його, це містечко, цей, можна сказати, рукотворний пам'ятник справжньої солідарності й дружби народів, знищити? Просто так, волею рішенням, розчерком пера? І це при тому, що мільйони громадян України не мають житла? А багато тисяч українців за межами України, зокрема в Сибіру та інших місцях колишнього СРСР, мріють повернутися на рідну землю, та не можуть, бо нікуди, – не мають житла? То ж чому б не перетворити Зелений Мис хоча б у містечко пенсіонерів, де вони могли б спокійно доживати віку на лоні природи? Там можна було б відкрити і Будинок ветеранів, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, тих же ліквідаторів, яким Зелений Мис особливо дорогий. Можна було б переселити туди бажаючих із зони відчуження й "гарантованого добровільного відселення". Варіантів врятування селища Зелений Мис багато й варто розглянути кожний з них. Інакше – його розпродадуть (а ще більше розкрадуть) блискавично.

Воно й зрозуміло: ламати – не будувати, руйнувати завжди легше. Та інакше як браком державного управління і байдужою безгосподарністю рішення ліквідувати селище Зелений Мис пояснити не можна. Державі не потрібно це містечко?! Що ж, ми, громадська організація "Повернення" просимо передати його нам для хоча б часткової реалізації програми "Повернення українців на рідну землю". У будь-якому разі Зелений Мис має бути врятований. Доба руйнації і розкрадання України вже й так занадто затяглася – пора нарешті починати й творити щось корисне. "Година для праці настає!"

Данило КУЛИНЯК

